

Ja apar que oviro engarlandat del iris
un trono de claror,
y entre llentiscle, arbres d'encens y lliris
la palma dels martiris,
les roses de l'amor.

Rossos Angels y verges me'n coronan
en regalats ombrius,
bells somnis de la Gloria m'apetonan,
y dintre'l cor ressonan
sos aleiteigs festius.

Ja hi so! ja hi so! que'l goig del nuviatge
no's dona axí en lo mon;
qui'm lliga axí á son pit no es vana imatge,
ni es ombra de brancatge
la que'm dessua'l front.

¿Lo somris d'exos llavis amorosos,
ó empiri, no es lo seu?
¿No'n son aquexos rinxos olorosos?
¿d'amor ayres melosos
no son alé d'un Deu?

Donauli flors, oh maigs y primaveres,
cantaui rossinyols,
endolciuvs ayrades falagueres,
concert de mons y esferes
ressona avuy mes dolç.

Y vos, Jesús, dextraume en vostres braços
lo son d'amor dormir;
estrenyéu, estrenyéu tan dolços llaços,
que als nupcials abraços
me sento defallir.

Ales

Un desitg nit y dia m'esperona
cap á les cimes hon reposa'l cel,
per véurela d'aprop exa corona
d'hon lo floró més pobre es un estel:

Per véureles encendre exes antorxes
y desde'l vespre á la primera albor
passar esplendoroses, per los porxes
del alcáçar diví del Criador.

¿Foren á exams sembrades les estrelles
com en un camp granívol lo forment?
¿Són flors plenes de granes ó poncelles
los lotus blanchs del riu del firmament?

¿Quina força equilibra les esferes
fentles en dança eterna voltejar
com rodes d'un rellotge volanderes
que ara tot just s'acaba d'arriar?

¿Hon va á descarregar sa pedreria
la imperial carroça de la nit?
¿Hon va á dextar sa brillantor lo dia
puix cap-al-tart se'n mostra desflorit?

¿Qui d'exa mar ha vista la ribera?
¿qui d'eix abisme ha escandallat lo fons,
d'un nou palau del univers pedrera
tal volta, ó breç de noves creacions?

¿Hon s'amaga'l cometa formidable
per ressortir un segle ó dos després
entre les llums etérees espantable,
com serp de foch en mitg d'un bosch espés.

¿Sobre quins rails los astres van y venen
que en llur camí no descarrilan may?
¿En sa embranzida ab quin bridó's detenen
que á truchs no s'estabellen per l'espai?

De la cadena d'or que tot ho serva
poques anelles ovirám d'assí
y jefimers d'un instant, desde un bri d'herba
la voldriam midar fins á la fi!

Oh Cel, oh Cel, oh llibre de misteris,
quan m'obrirás tos més hermosos fulls,
quan m'obrirás tos altres hemisferis
cambra real tancada á nostres ulls?

¿Quan veure'm dextarás les roses veres
d'exos rosers que m'han punyit lo cor,
de mos tristos hiverns les primaveres
de ma fúnebre nit la resplandor?

Quan veuré obrir les estrellades portes
del regne hon tot crucificat reviu,
y rebrotar mes esperances mortes,
y'l més bell de mos somnis renadiu?

Si catifa es l'atzur de vostres sales
¿quan lo veuré á mes plantes enflorar?
Oh Deu meu, oh Deu meu, daume unes ales
ó preneume les ganes de volar.

J. M. J.

- Mediatoria dels que patixen
prolech
- prelude
- Volem que vos la cante
- In principio
- benem
- ha mitja (dia
- les orenetes
- ha via haïtea
mirant la estrellada
nos
- volem estrelles
ha parla del cel
cap al tant
caminant
d'que n' trach
- ha bluna
- d'hus ultra
- veritx d'ysral, quam magna est domus d'is a' b'aruch
navegant 3.34
- In excelsis
Exultation
bon veror
ha entrada
corange amor
compte
ha corona
sant francisc
ha notari
mirant al cel a l'alt d'orull al cel
eva y la rosa
amor.
nocturno
In domum nominis
36 | cant de la espora
| volem

«L'INDEX DE: AL CEL!» REPRODUHINT L'AUTO-
TOGRAF DE MOSSEN CINTO VERDAGUER †

«ELS CEGOS». QUADRO DE BREUGHEL,
EL VELL. MUSEU DEL LOUVRE

La Planeta

MONÓLEC

El lloc de la escena, una taverna-restaurant. En la esquerra del fons, la porta i a seguit el taulell, que avenge fins a la meitat de la mateixa, de manera que'ls passants puguin beure sens entrar a l'establiment. Damunt del taulell, dugues fontanes de pilar amb aixetes de llautó, gots, ampolles amb capsanes de metall i tot lo necessari pel serviment. Darrera'l taulell el mosso, i mes endarrera, l'aparador, amb botetes en el primer prestatge i ampolles de licor en els demés. Taules de marbre i cadires al voltant de l'escena. En el mitx, un vellador, també de marbre. Per les parets anuncis de vins i licors, i un rellotge de caixa.

L'establiment està buit. De lluny a lluny s'atura un passavolant a la part d'afora, beu, paga i s'en va.

Entra'l quinquillaire ambulat. Es un home de quaranta anys, sec, petitó, revellit, cabells llargs, bigoti de respall i barba de vuit dies. Du trajo de llana, nou, pero que's coneix, per les arrugues i bufes, que no es fet a mida; gorra de seda i sabates desenllustrades. Porta la seva caixa corresponent, lluenta i ben proveïda.

Al entrar dona llambregada al voltant, s'acosta al prosceni i diu:

Pintes, ganivets, anells, botonadures: cades de rellotge, agulles de corbata, llapis, estidores, pipes, escuradents, boquilles... No falta res, *senyores?*.. No? — Ja m'ho pensaba!

(Va cap a la taula rodona, deixa la caixa, s'asseu, se treu la gorra i s'aixuga'l suor.)

¡Malehida caixa! D'ensà que la porto a ningú li falta res. Sembla una maledicció! — I pensar que'l primer día de tenirla, de poc si no'm fereixo, de content!... Res! La veia tant bonica, tant vernissada, tant... — ¡Creguin! quan un home està de pega, més valdria que no'n tingués mai cap de sort: encara li serveix per més desgracia.

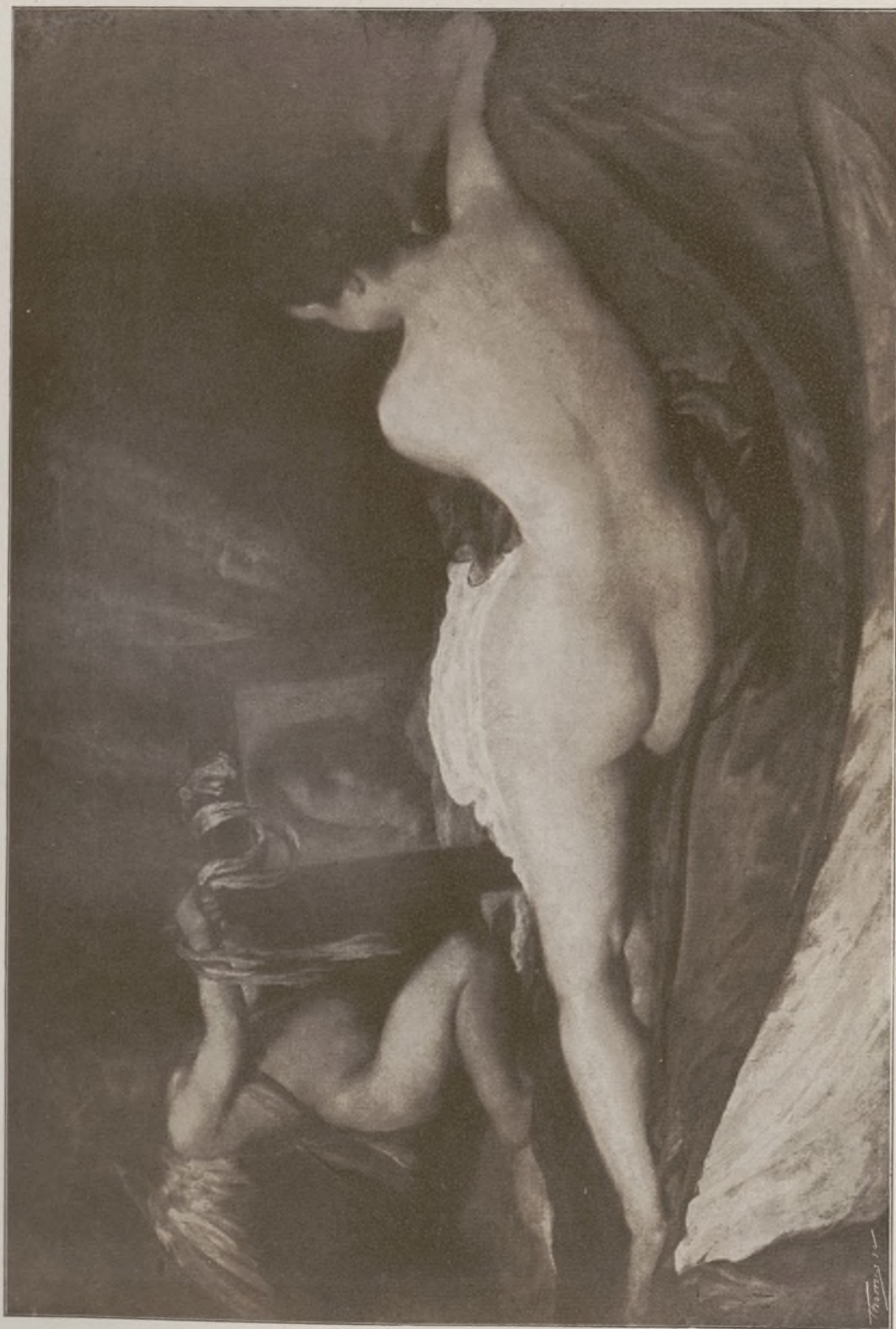
Son planetes de la persona. A ne mi, sempre m'ha tocat anar de cap per avall. Ja'm ve de naixensa. I tot, per culpa de la llevadora. — Figurintse qu'eran les deu de la nit, del dimars, día tretze de Janer, del xeixanta tres, que la mare... — No hi ha pas criatures? — Be! Tant se val. — Doncs la mare... Res! El pare, veient qu'anava de serio, camas ajudent-me cap a casa la llevadora. Truca, la dona's lleva, van cap al pis, pugen i ... — Al cap d'una hora, — eren tres quarts de dotze, — la senyora Madrona deia an el pare, tot posantli un

farcellet als brassos. — Si es servit. Per molts anys. Es un noi. — Era un servidor.

«Mírisel, que bufó,—deia una veina;—sembla un pom de flors!»—Totes les criatures semblen poms de flors, per les veines. Mentres jo xislava desesperadament, com si sentís de nas les tragedies que m'esperaven.

I pensar que de tot, ne te la culpa la llevadora! Perque, si la beneida de la senyora Madrona, hagués sapigut lo que duia entre mans, jo no hi haguera nascut en dimars i día tretze: no, senyors. Que li costava de trigar una mica mes a dar-me'l *visto bueno?* — La mare prou s'hauria esperat, la dona, si li haguessin dit. Que no fa una mare, per un fill! — Res! Aquella mal-feinera, m va esguerrar la planeta.

Com! Que potser no hi creuen, en aixó de les planetes? — Ah! doncs hi poden ben creure. Son faves contades. — Mírin: aixís que vaig esser d'aquest mon, la meva, ja va donar senyal de lo que'm portava. Els tres primers dies d'aquesta vida, vaig passarlos xuclant aigua de malves, amb aixerop de xicoria, per tot aliment. La mare no tenia una gota de llet. — Que farém, que dirém, varen llogarme mitja dida. — Ep! No's pensin que la partíssin pel mitx, sino que... — Ja veurán. A casa, se'n faltava d'un tros, per esser capitalistes. El pare, — una bella persona, — treballava quan tenia feina. Era perruquer i tractant de bestiar. Si haguessin vist am quina llestesa i mirament, els esquilava, als gossos! Llástima que les besties, no hi van gaire sovint a ferse tallar els cabells, i estava casi sempre en vaga, que sino... Res! Encontras del ofici. Veurán? Els dos de la mare, ja haurien sigut bons, fora lo d'esser de poca durada. Al hivern feia de castanyera i al istiu venia melons a la menuda; a deu cénims la tallada. Altrament... — Que deia? (*Rumia*). Ah, sí.—Veient, doncs, els de casa, que no podien pagarme'l didatge enter, varen posarme a mitja pensió. De día, me donavan sopes de llet i borrego mastegat, i a les nits me portavan a ca la dida, per atiparme. — Be! Aixó d'atiparme

Ayuntamiento de Madrid

es un dir, saben? Figurinse que la pobra dona, que am prou feines si tenia llet per una criatura desganada, havia d'acontentar a dos galifardeus, que'ns hauriem empassat una vaca suissa. Un servidor, perque anava endarrerit; i l'altre, un fill seu, perque era tant golafre, que aixordava al veinat amb els seus brams, si no tenia sempre la boca plena. — Després ha sigut investigador de contribucions.

No cal dir com aniria la manduca. I —¡vegin lo que es la planeta! — Encara no vaig poderla disfrutar sencera, la meitat de dida que m'tocava. El tracte era, que jo i el company de cria, xuclariem parts iguals: pero la dona va buscar una manganilla, per fer mes grossa la del seu fill, i mentres a n'ell li donava'l pit, a ne mi perque callés me feia entretenir xuclant el nas del dido. — Poden contar, amb aquesta alimentació, quins ganyils posava! Tot se'm veia de contra claror. Per mi, d'allavors me pervé, l'haver quedat tant escanyolit. Mai mes he pogut aixecarmen! — Si val a dir la vritat, per aixó, encara es l'hora, que no he fet la pau d'aquell dejuni. En porto de gana avansada!... — Que hi farém! El mon es aixís. Els uns se menjen els talls i els altres, xuclen nassos. Res! La planeta s'ho porta!

Quan tenia cinc anys, el pare va dirme: — «Noi, convé que comensis a veure mon, per fer-te home. Té: pren aquet sarró, i estableix-te al passeig de Gracia.» — Pobre pare! Va donarme tots els bons concells, que la experiencia li dictava i l'obligació de portar dos rals a casa, cada vespre. — No's creguin, per aixó, que me la passés malament. Hi tenia una trassa a enternir el cor de les persones sensibles! Res; que'l pare, veient les meves disposicions naturals, i perque no m'espatlles, per ganduleria, va pujarme, d'una pesseta, la contribució diària. A l'estiu, no'm venia d'aquí: pero a l'hivern... Costa molt, a l'hivern, de fer treure les mans de la butxaca! — Sigui com sigui; no'm podia pas queixar. Tot eran flors i violes, llevat d'alguna que'altre clatellada, quan faltavan céntims a la llista. Pero un día, — un dimars! — Ho veuen lo que es la planeta? — Doncs... — Be! Abans de contalsi la meva desgracia, convé posari una mica d'explicació. — Es vergonyós, pero... no puc ferhi mes. Un ser-

vidor, aqui ont el veuen, ha tingut sempre una flaquesa, per les neules cargolades. Res! Hi ha qui la dona per la beguda, o pel joc o per... A ne mi, m'ha donat per menjar neules. I sembla un cástic! Mai he pogut arribar, a fermen un tip.

Doncs aquell día, — no: aquell dimars! — havia promés a n'el ventre, menjarmen quatre dotzenes. Ja veurán: la diada havia sigut bona. Eren les sis de la tarde i ja'm sobraven deu céntims de la despesa. Molt será, pensava, tot buscant un neuler, que am dugues vegades de provar sort, no treguís quaranta vuit neules: a vintiquatre la tirada. Res! Ilusions del desitx i la poca xumaina. Si hagués fet atenció en el día qu'era... Pero una criatura no hi cau en certes coses. Que hi farém! — Vetaquí, doncs, que tirant pronóstics per l'istil, trobo un neuler devant de la Universitat: m'hi acosto i... — Com ja's poden figurar, va sortirme'l tret per la culata. Tres neules me tocaren, no mes, en dugues rifades! — Que havia de fer? — Fruita privada, es la mes desitjada... Jo era una criatura... me quedaven quatre rals a la butxaca... i les neules eren allí, dintre del bombo... fentme denteta... Res! El dimoni va tentarme... i d'ali que d'ali, fins que vaig quedar pelat, com un Sant Bartomeu. ¡I total per treure quaranta neules! Ho volen mes clar lo que pot la planeta? — Pensar que am pesseta i deu, a qualsevulga botiga me n'haurien donat mes de dugues centes, i encara n'haguera sobrat per remullarles!... En fí! Tots la tenim una hora tonta. — Quan vaig veurem les quaranta neules a la ma, i la butxaca neta, allavors varen esser els cucs. Qué farás? Que dirás? — Tot mentjant-melas, somicant, en un pedrís de la Granvia, vaig tenir concell am mi mateix. Si vas a casa, vaig dirme, l pare't ventará una somaina i't tindrà vuit dies a mitja gala. — La gala complerta, era un trós de pa i un tall de cansalada rancia; quan estava de rebaix, me feien estalviar la cansalada. — Després de molt rumiar, vaig pendre determini, de buscarmela pel meu compte. — De primer, no m'anava malament: molts dies feia mes d'una pesseta. Res! Si hagués durat, avui tindria diners a la caixa d'estalvis. Pero fillets, me vaig anar fent gran i l'ofici no donava. Al veurem espigat, no feia compassió a ningú. — Per anar be, ls pobres

no haurien mai de creixer. — Que hi farém! Si un hom pogués referlo'l mon, tot aniria d'altre manera; pero, es com es, i aixís hem de pèndrel. — Veient, doncs, que no'm sortien les caixalades, vaig deixar la carrera, per esplotar el ram de puntes de cigarro; pero tampoc m'hi guanyava la vida; es un *rengló* que hi ha massa competència. — Després... Si n'he provat d'oficis després! Venedor de diaris, enllustrador de sabates, fabricant de molins de vent i pilotes americanes... De tot he fet, i mai he pogut arribar a tenir, de recó, un duro en pesa.

Darrerament, farà cosa d'un any i mitx, semblava que la desgracia s'havia cansat de perseguir-me. — De que feia allavors? Ah! si. Venia objectes d'escriptori a la menuda; llibreta i llapis, per deu céntims. Ca; res! Un ofici que no dona, per morir-se de gana. — Ja n'estava cansat i aborrit, quan va presentarsem proporció de comprar, a plassos, un saldo de quincalleria. Tot plegat, género, per valor de sis pessetes i un ral. Per un miracle, jo'n tenia quatre allavors d'arreconades: vaig pagarne tres al contat, i de l'altre, n'hi hagué per mitja cana de llustrina vermella i tres dotzenes de claus de llautó, de cabota rodona. Jo mateix vareig engiponarme, am fustes velles, una caixota, i ja'm tenen convertit en comerciant de quincalleria.

Si al comensament no m'anava molt be, tampoc m'endarreraria. Uns dies amb altres, feia per la bucólica i l'allotjament. Mes endavant, ja va donar per pendre un cafetó ciego, als diumenges; — quinze céntims, sense rom, — i arreconar de passada, alguna cosota. — No's pensin molt: un ralot o dos cada setmana. Pero fillets, de poc se comensa. — Lo *certus* es, que al cap de sis mesos, ja no debía un céntim a ningú; i mes tart engrandia'l meu ram, afegint'l *rengló* de bitlletaire, sense tocar, per res, el fondo de reserva: quatre pessetes i mitja que deixava de banda, per comprar género nou a mida que'l despatxava.

Si tinc d'esser franc, ja me'n comensava a riure de la planeta. Per poc que duri aixó, pensava, aviat podrás establirte als Encants, o a Santa Maria. Pero, ai fillets! Jo'm reia de la planeta i ella devia pensar: — Ves rient: de rialles ne venen ploralles.

Fará cosa de sis mesos, vaig tenir una sort. Si, senyors: una sort. Encara que sembli mentida que un home tant desgraciat pugui tenir-ne, jo n'he tinguda una. — Una de sola, aixó sí; — i ni mai que l'hagués tinguda! Sols m'ha servit per mes desgracia. — Ja veurán. — Tot va ser que un dels décims que venia, va treure la primera. Aghahits els que l'havien comprat. — Deu'ls hi tingui en be! — van decidir ferme una francesilla, i'm compren un vestit nou, de cap a peus. No hi faltava res: americana, hermillà, camisa, gorra... fins elásticos. — Si vaig posarmen de content! Contin que mai n'havia estrenat, de roba. — I encara no'n varren tenir prou, d'aixó, que m'aparien la caixa que porto, plena de tot lo que puguin pensar-se. Ai fillets! Quan jo vaig veure tot aquell be de Deu, pensava morir-me d'alegría... I ben mirat, m'hauria valgut mes! Que'n trec d'anar mudat de part de fora, si canto'ls goigs de Sant Prim, per dintre? — Sembla que no pugui esser, i... — No es vritat que al véurem net i aconduït de vestidura, pensarán que tinc de vendre mes, que quan anava am sabates sense talons i roba esfilagarsada? Doncs, no, senyors. D'ensá que vaig de persona i porto aquesta caixa, sembla que m'han tirat una maledicció: encara no faig pel gasto. — Mirin: ja m'acabo de menjar el fondo de reserva; i si aixó dura... — Res! El día que'm trobin a faltar, demanin per mi al hospici; que'ls en darán raó. Es la meua planeta que tinc d'anarhi a raure! I pensar que tot es per culpa d'una llevadora!...

Dos passavolants que han entrat, asseientse en una taula, pican de mans per cridar al mosso. El quinquillaire's gira sobtadament, agafa la caixa i diu, dirigintse al públic:

Dispensin. (*Acostantse a la taula d'aquells.*) Ganivets pintes, estisores, boquilles, escuradents...

Els dos entrats de nou, qu'estaban enrahonant, fan signes enérgics amb el cap i les mans, de que no volen res. El quinquillaire's queda un moment parat, mirant-sels, i després se gira per anarsen, diguen am resignació: — Ja m'ho pensava!

J. Pous i Pagés

No's podrá reproduir, ni representar, sense permis de l'autor.

«¡ALLONS ENFANTS DE LA PATRIE!» QUINTOS
FRANCESOS, EN TEMPS DE PAU. DIBUIX DEN GOSÉ

Ayuntamiento de Madrid

«L'INTELIGENCIA DELS PEUS»

DIBUIX DEN GOSÉ

Pastoral

Cabrida una primala en una roca
i es deixa del remat que va marxant;
la llum del sol primaveral la toca,
a n'ella i al cabrit qu'està belant.
Adressa'l petitet les dos orelles
i escolta'l remugay que ve del sot,
guaita ensumant les verdes maravelles.
i aquella hora del blau que ho cobreix tot.
S'acosta an a la mare que l'abriga

i ab los morrets les potes l'hi pessiga,
fins a trobar la font que raja llet;
salta botant en bárbara alegria,
i dominat d'estranya bogeria,
s'aixeca i cau i es torna a posar dret.

Copia del antic

O dies venturosos
quant fora de neguits
passava l'existència!
Quant després d'afanyosa matinada,
i de senzill dinar,
juntava'l meu remat per abeurarlo
als sots de la riera!
Corrien les primales
jugant amb els cabrits,
i les demás velles cabres
pujaven trapasseres,
sobre les grosses roques que arriades,
per la d'hivern valenta torrentada,
al aigua entretinguda
obligan a tombar,
com a trena argentada.
Després quant al mitj jorn,
la gran calor apreta,
i el sol sembla's deturi
dalt de la volta blava,
veníem a la verda raconada
que'l riu entretingut gosa en besarla.
Oh fresca i regalada volta del riu!
Ja no mai més retornarás sonora,
l'eco ditzós dels meus silvestres cants,
ni ab ta frescor acullirás benigne
el repós meu, i aquet de la remada!
Adeu, oh tu, la dolça mitjdiada,
descans forsós que la calitxa,
somni tranquil mentres el sol vigila
del remat el pacífic repós.
Adeu somni lleuger
ple de recorts e imatjes,
i aquell solemne despertar dolcíssim
a la clara delícia de la tarde.
Adeu aquell retorn
quant el remat guiantme,
pujavam pels costers cap a la jassa;
i aquella hora de pau en les soleres,
quant el remat voltantme,
fixaven els seus ulls entre les ombres;
i al soroll de la cleda que s'obria
venia acurriolat cap a tancarse.

J. PIJUAN

Cansó de les roses

Fugiu, fugiu, abelles petoneres
Ja no'n volem, oh! papellons galans,
de vostres amorettes joganeres:
ab tremoloses mans,
avui l'enamorat, com missatgeres
de son amor, nos tria,
i lluny del jardí nostre nos envia,
ja esponcellades i en esplèndit pom,
a encensar dia i nit a sa estimada:
ja per vosaltres, desd'avui no som,
que som per tu no mes, oh! enamorada!

Mira'ns, gentil enamorada!
Que guarnits ab mil perles de rosada,
som petits llibres de finíssims fulls,
ont sols l'enamorat hi pot escriure
els seus somnis d'amor qu'han de reviure
a la llum amorosa dels teus ulls.

Olorans, oh! gentil enamorada!
l't veurem, com l'amant, extasiada
de suavitats aromes a l'encís;
som nius vibrants de besos i carícies
qu'alenem, tot badantnos de delícies,
el pur ambient d'un màgic paradís.

Bésans, gentil enamorada!
Qu'al fons de nostres càlzers estotjada,
ofrena't fem de l'immortal dolçor
qu'han vessat els seus llavis ab mil besos,
quan, suspirant i de desitj encesos,
alivi els ha donat nostra frescor.

Aboca'ns, oh! gentil enamorada!
de tos cabells en l'abundosa onada,
fins qu'esfullades als teus peus caiguem;
brei'ns ton pit ab alenada ansiosa,
i ab l'orgull de tornarte més hermosa,
contemplante, joïoses morirém.

★ ★

Quan ab ales immòvils d'ansia obertes,
endormintse en extàtiques volades,
voga mon cor pel cel de ses mirades,
oh! mon! perquè cridantme a tu'm despertes?
Angel caigut sentint mes ales ertes,
tant lluny de llurs esferes anyorades,
em sento en tu exilat, cercant de bades
repós i llum entre tes valls desertes.
Obriu'vos ulls dolcíssims! misterioses
portes del meu Edem! que ja s'eleva
mon cor tot sedeiant d'ansia infinita.
I un'altra cop ab ales tremoloses,
entraré en l'anyorada patria meva,
Cel sens terra, sens núvol i sens fita!

Les teves mans

Dóna'm tes fredes manetes!
Vull tenirles sobre'l cor
entre les meves estretes,
com qui guarda un dols tresor.

Aucelles emporugides,
trovareu ja'l vostre niu;
podeu dormir arraulides
en tant amorós caliu.

De l'Amor sots l'ala extesa
hi floreix istiu etern;
llar de vida sempre encesa
ont s'hi ofega tot hivern.

Falagueu ab l'alè tebi
de vostres ales mon cor;
qu'un dols refrigeri'n rebi
car de febre i set se mor.

Que en son oreig se sadolli,
en tant qu'esllanguit de son,
un perfum de cants ne brolli
ab murmuris de non-non.

Oh! repós! pau infinita!
baix vostre dolcíssim pes,
mansament el cor s'agita
tot gronxantse com un bres.

D'aquesta llar recullida
aucells meus! mai ne fugiu!
resteuhi tota la vida,
o emporteuvos vostre niu!

Flors malaltes

Les flors de joventut
que florien xamoses en ma cara,
durant la llarga absència qu'ens separa,
totes les he perdut.

Del meu front ja marcintse van los llirs,
i les roses enceses de mes galtes
esllanguides veuries i malaltes,
i mes llavis cremats de tants sospirs!

Sols a la vora de les fonts dels plòs,
(corones de martiri als ulls donades)
tinc dues flors morades
que ab llàgrimes nodrides s'han desclós.

M. DE MONTOLIU

Del nou volúm de poesies *Llibre d'Amor*.

Vreta

FA una nit de Nadal clara i estrellada. La neu reposa blanca per la teulada de l'església, sobre la negra testa del campanar, sobre les pedres de les tombes i les creus del cementiri; els arbres despulats s'han vestit de gebrà. Ací i allà, quietes en la brancada dormen els ducs formant grans i negres masses.

Per tot arreu el paisatge està silenciós; encare raja claror de la finestra del capellà; pero en l'asil dels pobres, a l'altra banda de l'església, la derrera llum brilla encare, tota sola fa un'hora.

Ab els magres brassos passats quiscun a la esquena de l'altre, están abocats a la paret del cementiri, tres obscurs esquelets. El tres porten al voltant del cap cercols reials, grocs i bonyegats, pero resplendents a al claror de la lluna.

Un poc mes enllà de la paret se desplega en grans corvas un ample i batut camí que com un riu ombríu giragonceja per la blanca planura fins a perdres dins d'una arbreda.

Al fons de la planura se bada el llac Roxen, tot cubert de gel. No's pot veure sino l'extrem mes proper del llac; l'altre se perd entre la fosca de l'horitzó.

Lluny, a má dreta, l'aire es en un punt mes clar; sembla l'inflamada radiació d'una aurora boreal. A sota s'ovira un remat de punts brillants, que lluen ab vaga claror. Son les llums de la ciutat de Linköping.

— Mireu, minyons, are ha caigut una estrella — diu Inge Halstansson, el mes vell dels reis.

— Are ha caigut una estrella — repeteix el segon que's diu Ragvald Knophöfde. Es mes alt que'l primer: te esberlada la banda dreta del seu crani. — Are ha caigut una estrella.

El rei ters que's diu Magnus Nilson inclina tan sols el cap; ha perdut la barra inferior en la batalla de Fotvig i per axó no pot parlar.

Resten algun temps en silenci i miren vers la planura.

— Es Nadal aquesta nit: a les hores els

vivents celebren la festa de Nadal — fa'l Rei Inge.

—Nadal aquesta nit — repeteix el Rei Ragvald, tot brandant el crani esberlat que crueix contra'ls ossos del coll.

Un'ombra silenciosa llisca de sobte en el camí. Es una guineu astuta que per allí ronda. Quan sent el feble cruxit del cementiri s'ajup en terra. Llavors aixeca altra volta'l cap temerós, vigilant vers l'indret d'ont li ha arribat el soroll. I res apareguent, fa un bot a l'altra banda del camí i desapareix a curt galop derrera la cantonada del cementiri.

Comensen a extremir-se de fret els tres morts. Com a un senyal donat s'acosten mes l'un a l'altre i ab el peu se freguen les tibies engebrades.

—Are resen misses per nosaltres a la catedral, — diu el rei Inge, i signa ab la mà les llums de la ciutat.

Els altres dos inclinan el cap afirmativament.

—Em sembla sentir cap allí els monjos que canten: *«Ingo Svecorum Gothorumque Rex gaudeat in caelo; roget hic quicumque fidelis.»*

—Amen — respon el rei Ragvald. El tres se senyen ab el cap baix. Després pregunta: —I per nosaltres? qué canten per nosaltres?

El rei Magnus que no pot enrahonar fa un signe al rei Ragvald, després a n'ell mateix i després a la ciutat llunyana, com volent també preguntar: I per nosaltres? qué canten per nosaltres?

El rei Inge mou negativament el cap: — Probablement els homes us haurán olvidat, — diu ab veu trista; — com poden ells recordar-se de vosaltres? De segur, que us han olvidat. Que haveu fet vosaltres?... Jo al menys he fundat el monastir de Vreta.

—Tu has fundat el monastir de Vreta, pero al present ja está desert. Mira, que'n resta! mira!

I el rei Ragvald signa ab el dit la iglesia de la qual sols se podia veure la nau en runa, semblant a un estable, retallant-se en el cel estrellat.

El rei Inge no's girá i restá mirant les llums de la ciutat episcopal.

—Que'n son d'ingrats els homes! Perqué

no m'han fet sant? Jo que he fundat en honor de la Verge tant hermós monestir.... á mi que'm donaren la mort d'un mártir ab una copa enmatzinada!

—I a mi, que'm donaren una mort tant crudel en la batalla de Karleby-Länga—digué el rei Ragvald tot senyant-se. Me mataren i tampoc m'han fet sant.

El rei Magnus toca als seus companys ab el colze, senyala'l seu pit i movent el bras com brandant una espasa, senyala sa barra perduda. Després endressa el bras cap al Sur ont ell doná sa vida. I dibuixa al fi ab el dit una aureola demunt de son cap que's mou negativament.

— Probablement els homes també s'en recorden de vosaltres. Els homes tenen memoria i honren de segur els seus reis morts. Segurament diuen també misses per vosaltres. Segurament preguen per tots tres.

—Tots tres — repetí, el rei Ragvald.

—La mort es llarga, molt llarga, — continuá el rei Inge, — la mort es llarga; pero es ben be veritat que sia un consol el saber que els homes commemoren i honren els nostres noms?..... Mira la planura. D'ací, d'allá, se veuen llums a les finestres. Es que vetllen durant la Nit de Nadal i canten a l'infant Jesús. Están asseguts vora'l foc. Es possible que a les hores parlin de nosaltres. Potser que solament se'n recordin, rei Ragvald, de que tu vas vendre el brillant de ton sceptre per una borratxera, y de que tu, rei Magnus, vas assessorar una dona i de que jo, Inge Halstansson, tenia por de montar a cavall. Pero es possible també que hagin olvidat que tu, Ragvald, vares exposar ta vida pera salvar el teu gos de una casa incendiada; que la dona que tu vares assessorar, Magnus Nilsson, t'havia enganyat per un escuder, i que jo, Inge Halstansson, mai en ma vida havia mentit. Els que viuen creuen, en llur ignorancia, que tenen facultat pera jutjar llurs antepassats, anque ells no coneuguin ni llurs contemporanis ni ells mateixos.

El que pren dona mai la arriba a coneixer completament. Dos bessons resten tota la vida extrangers l'un a l'altre. Que deuen dir de nosaltres a les hores? Es possible que'l pagés

en eixa casa sia més felis que nosaltres, perquè tot el poble, passat l'any d'haverlo portat aquí ja ha oblidat el seu nom. Que dirieu si'ns haguessen oblidat a tots tres? i ab tot aixó la gloria ens ha costat la vida.

— I probablement també'l cel, murmurà el rei Ragvald.

El rei Magnus s'havia dormit ab el cap sobre'l seu bras penjant del mur del cementiri. Havia enfosquit. La neu queia a boralls que descendien pausadament, queia sobre'ls tres reis, sobre llurs foscos cranis, sobre llurs brillants cercles, entre llurs costelles i sobre llurs peus. Queien mes i mes espessos sobre la planura. Les llums de la ciutat i les de les cases llunyanes s'apagaven i un obscur mussol que feia un moment s'havia posat demunt el cobertor de coure de la tomba dels Comtes Douglas desplegà les ales i volà silenciós entre la fosca sobre les pomeres de la casa del capellà.

Els tres morts se redressaren, s'espolsaren la neu de llurs caps, i desaparegueren entre les tombes cap a l'església.

BIRGER MÖRNER

Traduït per M. de Montoliu.

«POT DE FARMACIA»

COL. VIUDA ESPINA

Teatralia

LA corresponent a l'Abril passat i al Maig present, la omplen per complert, dugues obres dramàtiques d'en Santiago Rusiñol, estrenades al teatre Romea, en les que semblen condensarshi respectivament i d'una manera, definitiva fins a cert punt, les dugues maneres, les dugues branques, les dugues modalitats del seu altíssim temperament de poeta, que desde l'*Alegría que passa*, sa obra dramàtica primerenca, en la que s'hi contenien confosos i com en embrió, s'han bifurcat, desllindantse clarament en dos camins, perfectament apartats i diferents. Com si'ls personatjes de l'*Alegría que passa*, s'haguessin sentit am forces autònomes pera saltar del quadro, en que am ma tan destra i tan entesa, ls col·locà en Rusiñol, i pera gaudir, camps i viles a través de vida propia, me faig la il·lusió de que en Tófol i el Clown, de brasset, se'n van carretera amunt, de cara'l sol, escampant la pols amb el ressó frescal de ses sonores riallades, seguits de molt aprop per en Cop de Puny, que fent tantines ben significatives, s'ha oblidat complertament de la Zaira, gracies a les contínues libacions que ha fet al temple de Bacchus del poble en-sopit. Més amunt, ja no van sols, que'ls acompanyen tota una colla de trovaires aixerits, els quals son saludats am gran fresseig de germanor i reconeixentsa per les velles cigales anacroniques que romanien mitj adormides en el corsecat brancam dels plátanos de la carretera. Més enllà, s'apleguen els caminants am gent nova de totes menes; un senyor panxa contenta am més aires de pirata casulá, que d'home de be, que porta un *negrito* tot vestit de blanc, un pobre vellet que toca l'orga, un senyor que fa jocs de mans, vestit de frac i de una alegría postissa, que tot sovint s'escrotona i deixa veure una miseria desesperada, una dona que va vestida am un cert caient mascle, que predica la emancipació de la part feble del *género humano* i un senyor de bon regent que arrossega i es arrossegat, i dic aixó, perquè lo que arrossega es una malaltia crónica que li dona certa consideració social i perquè'l traginen am un carret am rodes. I tota

Pèl & Ploma

aquesta gent, ne porta d'altre i carretera amunt, camina ja una munió, que, a poc a poc, se va enfebrant i's va posant frenética. Comensa la maror, ressonan aplaudiments histèrics, com esvolutecs sinistres d'aucellots de mar, cridoria ronca, *viscas* enrogallats i rebombori d'himnes, tocats per la xaranga a tall de *pasos dobles*. La munió esparveradora, passant pel poblet de Canprosa, s'en va de dret i borratxa a rébrer al Héroo de Pampanga, després d'haver donat un susto de mort a Na Floresta Regordosa i Rocamora i a Don August Coca i Poncém i mentres ronquen les músiques, volen els coloms i rodolen les corones de llorer per l'espai, l'Héroo se presenta, voltat de la quitxalla i de la gent oficial del poble. Ja'l tenim aquí! Miréusel!...

Es alt, ben plantat, va vestit de *rayadillo*, ample barret de palla, resguarda sa cara ferrenya i enmorenida pel sol de Filipinas, porta'l canonet de llauna llicenciatori a la butxaca i'l clàsic mocador de seda al coll. Vé masegat pels obsequis, petonejat per les andalusses, abraçat pels toreros i cansat d'aplaudiments i de visques. Fortor de pólvora se sent al seu voltant, els seus ulls brillan am resplendor sinistre de *fogonazos* i contemplantlo fit a fit, se sent maror de la batalla, la sinfonia horrible que barreja en instrumentació fera les rialles, la sanc, la mort, l'alegria i la desesperació, el concert espantós en el que uns homes se barallen amb instints de tigre i's maten ab delit esgarriós, en ple segle XIX, mentres uns altres treballan ardidament per el goig, l'alivi i'l progrés de la humanitat.

I l'Héroo de Pampanga es admirat per les mosses, envejat pel jovent, pels carrabiners del fiellato i pels valents d'ofici; i rep una espasa d'honor, regalo del Ajuntament del poble, am promesa formal de monument adequat aixís que's mori. Però l'Héroo de Pampanga es odiat pels seus pares, donchs se juga la quinta del seu germà petit, pels seus amics, doncs a un d'aquestos, repatriat malalt, corsecat per la febre, desferra inútil, escupida a la platja per la gran maror guerrera, li pren lo qui ell mes estima; i malehit fins per sa propia muller, doncs la amenassa brutalment precisament quant ella sent en ses entranyes les se-

nyals precursors de la maternitat. I l'Héroo de Pampanga, al cap d'avall, cau abatut per una ma venjadora, per una ma que porta la representació d'ultra tomba de mil mans de morts, per una ma ofesa que me'l passa de part a part, am la mateixa espasa d'honor que li va regalar l'Ajuntament, en un punt de bélic entusiasme. I davant del cadavre del Héroo, s'alsa una cridoria que aixorda i algú diu: Prou!... i dominant tot aquest espatec, se sent al lluny, una rialla homérica que ressona a través d'un munt de sigles, am soroll de bofetades. Ha estat Aristófanes.

Per l'altre camí, que no es carretera, sinó passeig ombrívol i silenciós, suavizat de tons per l'ombra blava i carinyosa dels xiprers centenaris, encantat per la serena quietut que imposen les estatués i pels reflexos blavencs dels celatjes, a dins dels morts brolladors, quina complanta acuática sembla haverse esvahit pera sempre, hi caminen, lassos i somniosos, els personatjes devallats de les *Oracions*, dels *Fulls de la Vida* i dels *Jardins d'Espanya*. La alegria folla, que, en l'altre modalitat d'en Rusiñol se presenta, dominant sempre am forsa imperiosa, el fons d'amargor desconsolada que enmatzina lo més íntim del cor dels personatjes, aquí se presenta completament esclava d'una melangia poética, sempre malaltissa, a voltes macabra que la ofega, quasi per complert. La *sempre viva* maeterlinckiana i la *rosa* d'annunziana barrejan els seus colors i els seus perfums i envolten a les obres d'en Rusiñol, de que parlém, amb una aureola de intensa poesia. Com el *Jardí abandonat*, el *Pati blau*, es un idili dramàtic exquisit, adorable, que, contenint totes les qualitats apuntades, corprén per la lluyta imperceptible de la llum i les tenebres, de la vida i de la mort. Es un cementiri en el que la Primavera, símbol de joventut, hi ha vessat totes les flors de sa falda.

L'Héroo i *El pati blau*, han obtingut en el teatre Romea una interpretació acabadíssima i una presentació escénica, en especial la segona, digne del més calorós elogi. La decoració den Vilomara sedueix fins al *americano* més refractari als afalacs de l'art escénic.

UN DE LA PLATEA

Música i musiqueta

EN el mes d'Abril passat havem sentit a Barcelona, totes les fases de l'art musical, desde obres de Weber i Wagner i l'òpera catalana, fins a pianistes de sexe diferent. Mirarém d'informar als lectors de **Pèl & Ploma** de les impressions qu'havem rebut últimament.

Podem posar en lloch preferent a en Francis Planté i Teresa Carreño, dos pianistes, el primer ja conegut i judicat pel nostre públic i la segona una veritable pianista-mascle, de temperament artístic pronunciat, que lográ engrescar als nostres filarmònics i *diletantis* i ens atrevim a afirmar que va fer molt mal a les *pianeres* que sentim en els dos o tres cents concerts anuals de *distinguidas señorilas, organizados por els Círculos, Ateneos, etc., etc.*

El Círcol del Liceu, ab l'entusiasme més digne d'elogi, va poguer organitzar una audició a porta tancada en el teatre del Liceu, (a la que forem galanment invitats), de l'òpera catalana d'Enric Granados i llibre d'Apeles Mestres *Follet*. Aqueixa obra no es més qu'un delicat idili dramàtic, impregnat de tendra poesia, ahont el mestre català ha pogut demostrar al mon musical la evolució artística qu'ha fet desde *Maria del Carmen* i *Picarol*. Ab un senzill com bell poema en Granados ha posat, musicalment parlant, un dels pilans ahont te qu'apoyarse l'edifici de l'òpera catalana. Estem segurs que si els intérpretes que'ns la van fer sentir haguessin estat adornats de millors facultats artístiques, si no haguessin mancat els ensaigs a l'orquestra i que'ls organitzadors neguessin l'entrada a tot propietari del Liceu o a tot aquell que's presentés *solçament* ab aquet titol, el resultat de *Follet* fora totalment diferent. Creyém condició indispensable que ja que's posa la ridícula prova d'una òpera catalana, encare que vingui aquesta de les mans d'un artista de la talla d'en Granados, lo treball d'aquest te d'esser judicat per gent que's consagri al veritable Art, pero no per senyors de balansos.

I ens obliga a parlar en aqueix tó, el poc

respecte i protecció que dispensen els senyors de Barcelona als artistes i a l'Art català.

En Granados no's trobaria avui admirat pels aimants de l'Art ab motiu de sa última obra, si el Círcol del Liceu no li hagués donat la má. Rebin abdos nostra felicitació mes entusiasta.

..

En el *regio colisseu de Isabel II*, han tingut lloc les representacions *Trist e Isolda*, que ha sigut una desfeta en tota regla. Però com les desgracies no venen mai soles, ens donaren el *Der Freischütz*, que's va posar tot l'interés possible pera que la gent no'l conegués. Director (no sabem *de qué*, mes aixís l'anomenan), cantants, decorat, tots varen contribuir a aquell *terràtrémol*.

Per finalisar la temporada ens obsequiaren amb *Adriana Lecouvreur*, del mestre Cilea, que várem tenir por de que's suspenguessin les garanties constitucionals del sentit comú. Semblava un somni que en el comensament del segle xx se trovés un músic enamorat d'un llibre com es el drama de Scribe i Legouvé. ¿Cóm pot resultar una obra artística si l'element primordial es de la consistencia de lo que no'n té. Segurament se disculpará a en Cilea dihent que no ha sigut ell sol qu'ha escullit un *sperpento* literari. Tots estem enterats que desde el senyor Meyerbeer, (que amb aixó dels *llibretos* els tenia per tots els gustos, am barco, am indios, frares, bisbes, negres que saben geografia política), fins als qu'accepten els drames d'en Sardou, se trovan adornats aqueixos músics d'un temperament artístic a l'altura de les *auques* del carrer del Bou, i que gracies a aquests senyors (a qui recomaném els llibres de *Los perros del monte de San Bernardo*, *El Jorobado*, *Los hijos de un verdugo*), encare no havem sentit el moviment veritablement musical dels alemanys i francesos, i per lo tant no sabem res d'en Charpentier, Gilson, Reyer, Vicent d'Indi i altres no menys notables.

«PRIMAVERA», DIBUIX DE R. CASAS

Avans d'acabar aqueixes impresions, farem una petita aclaració, puig havem qualificat de *ridícula* la prova de l'obra d'en Granados. La designém am tal qualificatiu en el sentit de que creiém al autor catalá molt superior als moderns músics italians, amb en Perossi i en Puccini inclussius, i que al posar en escena una obra d'aqueixos compositors no's fa cap audi-

ció a porta tancada pera que judiquin els crítics i empresaris, puig basta sols l'imposició de la caciquista casa Ricordi, pera que la posin en les millors condicions.

De manera que'l esser músic italiá es una garantía, i el esser artista catalá es sinónim de *viure a Barcelona* o en vitza.

RAFAEL MORAGAS

«DANIEL ORTIZ (Doys) 1/2»

DIBUIX DE R. CASAS

Un cabell blanc

Aquest matí, prenent el sol
m'estava a l'hort de casa meva
fruit el goig del primé esclat
anunciant la Primavera.
M'estava abstret i pensatiu,
tot rellegint cabories velles...
Sento trepitg, aixeco'ls ulls
i veig la mare, riallera,
que's va acostant, pausadament,
escampadora de tendreses.
Al sé aprop meu, m'agafa'l cap,
i riu que riu me fa una festa...
llença un sospir, batent-li'l cor,
i amanyagant mos cabells negres,
amb els seus dits, fets i arrugats,
nerviosament, fent la distreta,
me n'ha arrencat un de tot blanc
avisador de ma vellesa.

.....
I m'ha deixat sense di un mot,
banyada en plor i el cor alegre;
i jo m'he dit, boi somrient:
— No vol que'l fill la faci vella!

El meu racer

L'eixida de casa meva
es el mellor dels racers:
el sol hi bat tot el dia
i apenes hi toca'l vent.
Si'ls arbres no tenen fulles,
en sobren en els rosers,
els floridors incansables
que'm fan viure alegrement.
Per un malalt, quina gloria
veure roses a tot temps!

L'eixida de casa meva
es el mellor dels racers:
a l'hivern, per fret que faci,
jo en ella no'n sento gens...
Per xò hi salten i hei reflen
i s'hi ajoquen els aucells.

IGNASI IGLESIAS

«LA DECORACIÓ DEL PATI BLAU»,
DIBUIX DE MAURICI VILOMARA

Ayuntamiento de Madrid

Maurici Vilomara

Escenògraf & pintor

DE totes les arts plàstiques, la més des-
agrahida envers els que la conrehuen, es
sense cap dupte la escenografia. Els únics llo-

«M. VILOMARA»

DIBUIX DE R. CASAS

ters que pot collir, els arreplega de tras-cantó entre'ls que's llisten als dramatures, compositors, còmics, cantants i ballarines; pera fer sortir al pintor de decoracions, que se'n necessiten d'apoteóssis, derrumbaments, llampecs, transformacions, glasses, electricitat i purpurines! — Si al aixecarse el teló després d'un preludi musical encertat, el públic troba la decoració escaienta, l'èxit del compositor s'emporta tota la cullita de gloriuses branques i'l pobre presentador de plasticitat escènica se queda entre bastidors escoltant el triomf del músic. Si l'obra que's representa es dramàtica, l'il·lustre senat vol conèixer tot seguit la creació del autor i no està per pintures ni pintors. Els éxits de escenògraf, son obligats de marxa d'Aida, i d'aparato de màgiques.

Si toquen a reventar, a les hores si que reb! Si la nit de l'estreno s'allarga l'intermedi per culpa de qui sigui, sempre s'en endú les encarregades l'autor de les decoracions. Que la llum no era encertada, que la decoració era discreta, que estava bé *especialment* la del *segón acte*, que a l'inscripció de tal quadro hi faltava una lletra, i tot se torna criticar al pintor, sense poder defensarse explicant que la empresa ha escatimat el presupost, que la llum era de poble en nit de lluna, que la tela ja havia servit, que la major part dels elements eren aprofitats d'altres obres i presentats am mitjes soles.

Per el pintor que fá d'escenògraf, no hi han exposicions, ni am premis, ni am compres; no hi han bones reproduccions en les ilustracions corrents, no hi cap l'iniciativa de les altres arts i no pot pintar perquè a n'ell l'hi agrada, una decoració que sent més que les imposades. Ademés, els autors generalment ja posen entrebancs a la lliure interpretació de l'obra, describint tota classe de portes, finestres, arbres, camins, ponts, bancs, fonts, mobles, quadros i fins se cuiden de les llums. Fora de la propia satisfacció al acabar am consciencia una tasca, l'única reivindicació de l'escenògraf, es de mal género; consisteix en la supervivencia de les

decoracions a la de moltes obres i aixís veiem certs salons renaixement d'una ópera impositiva, empleats en obres també destinades a no fer més soroll que el de la representació, resultant que si viu més l'obra escenogràfica que moltes de les que es representen, es una vida que's sembla a la de la roba vella en cos de pobre.

I de totes les arts plàstiques, la escenografia es aquella que requereix més coneixements, ademès de les qualitats artístiques. En les decoracions de mestre, tot té de ser impecable; els accessoris simulats, han de satisfer als dels oficis que'ls empleen en la vida real; els mobles, han de ser d'istil, les cortines i tapissos, han de tenir la calitat de les teles representades, els metalls la lluhentor propia dels mateixos; els cels les transparencies de color de l'hora figurada, les entonacions generals, han de harmonisar am l'esperit de l'acció i la vegetació, roques, aigues, nuvolades, camins i construccions, les adequades al país aon passa l'acció, a l'època de l'any i al temps. Per cada detall, l'escenògraf necessita dotzenes d'estudis, observacions i documents, sobre tot quan se tracta d'una obra nova, perquè si ja s'ha representat en un altre teatre important, les dificultats son encara més grans, per les comparacions de les opinions que s'han fet els que ja han vist l'obra.

Per xó l'aparició d'una decoració com cal, es cosa que no's veu cada dia, perquè's necessiten tantes circumstancies difícils de reunir, com per estrenar una ópera. L'obra ha de tenir plasticitat de lloc, el teatre ha de ser susceptible de contenir una bona plantació escènica, la llum, ha de obehir a les necessitats de la ficció pictòrica, l'artista, ademès de serne, ha de sentir el quadro que ha de interpretar amb aspectes de realitat, i després de totes aquestes coses i moltes altres, el públic ha de ser capàs d'assaborirles.

En Maurici Vilomara que podria ser pintor en el sentit absolut de la paraula o escenògraf no més, ha tingut la sort de trobar casi totes les condicions requerides, en dugues decoracions que ha pintat aquets últims temps. Pintor habilíssim en els seus estudis i documentiste de consciencia i coneixements, posse-

heix a fons la técnica escenogràfica i amb aquestes condicions essencials secundat per els altres elements, ha pogut presentar a gust d'ell i de tots els delicats, les dugues decoracions aludides, que son la del *Mariage forcé*, representat en català per el *Teatre Intim* den Gual i l'altra la del *Pati blau* den Rusiñol que's representa al teatre català de Romea. La que decorava l'obra de Molière, tant sobria pero elegant, tant coloriste pero harmónica, tant personal pero francesa com debia ser, tractant-se d'una obra del autor de *Tartuffe*, oferie per aquestes mateixes qualitats que debie tenir, enormes dificultats de realisació en la nostra terra, encara envolquellada per les ombres antiestéticas de la falta de aspiracions artístiques i de la suficiencia injusta que donen a una rassa els primers éxits en el camí de la prosperitat. El nostre país, per ara, vol coses riques; a la necessitat de coses belles, encara no hi habém arribat.

Els escenògrafs amb els qui trevallá en Vilomara i que poden considerarse com a mestres, foren en Marian Carreras, gran coneixedor dels recursos escenogràfics i del Teatro en general; en Ballester, habilíssim interpretador del paisatge, autor d'aquell famós *Manzanillo* de l'*Africana*, que tant enrenou va fer quant s'estrená l'ópera de Meyerbeer en el Liceo, a les hores un dels primers teatres del món; també trevallá algún temps amb en Pla, excelent coloriste i amb el mestre F. Soler y Rovirosa, que en Vilomara consideraba com a un verdader sabi en qüestions escenogràfiques.

Les obres principals per les que ha fet decoracions en Vilomara, formen aquella barreja de noms que figuren en els cartells dels espectacles barcelonins i en les que moltes voltes l'escenògraf té més camp per correr en els teatrets de modestes pretensions. Entre l'interminable llista, recordém decoracions de *Carmen*, *El Húsar*, *Dineros del Sacristán*, *La Vuelta al Mundo* i *La Virgen del Mar*, en el Tívoli; *Magdalena*, *Jesús*, *Monjes de Sant Aimant* i *Nuestra Señora de París*, a Novetats; *Mesalina*, *Puppenfest*, *Manon*, *Sanson* i *Hänsel i Gretel*, al Liceo. A Romea, ademès de la esmentada, per el *Pati blau*, quin projecte reproduhím, hi han decoracions den Vilomara pintades per

«CAFÉ D'ISTIU»

les obres *Gent de vidre* i *La filla del Mar*. Podríem anyadir un gran nombre de telons, decoracions i altres obres pictòriques per teatros espanyols i fins per molts de l'Amèrica llatina i dels Estats Units, més no habent-nos proposat aquesta mena de feina, tanquém aquí l'enumeració de les obres susceptibles de ser vistes

encara per els nostres llegidors, que aixís com demostren l'importància de l'obra del escenògraf, encara criden més alt lo que n'hauríem pogut admirar si els pintors escenògrafs pintessin a mida del seu gust o si molts empresaris supeditessin a n'aquet mateix bon gust, l'excessiu culte de l'indústria teatral.

P. & P.

Follet

MÚSICA DEL MESTRE GRANADOS — LLETRA DEL POETA APELES MESTRES

Publiquém un gran fragment del poema, quina execució en *petit comité*, tan bon éxit obtingué darrerament.

ACTE SEGÓN

La Cova del Diable. Tancan la escena á dreta alguns roures centenaris. A esquerra un fantástich espadat de rocas ont s'obra la boca de la cova. Al peu d'ella el precipici. Al horitzont la lluna plena.

ESCENA PRIMERA

Al aixecarse el teló, FOLLET está recolzat en una roca, perduda la mirada en l'espai.

FOLLET (fantasiant)

Jo't tinch de veure de lluny
com se veuen las estrellas,

més lluny! com se veu el sol!...
més lluny! com se veu la Verge!

Jo no ho tinch de saber may,
jo tinch d'ignorarho sempre,
que tens llavis per besar,
que tens brassos per estrènyer!

(La veu de NADALA molt lluny.)

Follet!...

Follet!...

FOLLET (fantasiant sempre)

Bé la sento aquesta veu,
bé la sento la veu d'ella,
mes no es l'ayre qui la du
sinó el desitj qu'em tormenta.

Jo no dech sentirla may
murmurarme á cau d'orella,

DIBUIX DE RICARD OPISSO

murmurarme un mot d'amor,
murmurarme una promesa.

(La veu de NADALA més aprop.)

¡Follet!... ¡Follet!...

FOLLET (alsantse)

Els remors de la nit, el vol de l'òliva,
el xiuxiueig dels arbres,
el silenci mateix, tot parla d'ella,
y ab la veu d'ella parla.
Mes ay! tot es engany, tot fantasía,
qu'ella no vé á parlarme!

.....

(Permaneix absort.)

ESCENA II

FOLLET y NADALA, qu'avansa ab misteri per sota els arbres. Va cuberta ab un manto negre que la tapa de cap á peus.

NADALA (tímidament)

Follet!... ¿Ont ets, Follet?...

FOLLET (sense veurela)

¡Veu dolça... dolça!...

NADALA (deturantse)

Follet!

FOLLET (mirantla y com no veientla)

¡Hermós fantasma!

NADALA

Em sents y no'm respòns?

FOLLET (extàtich)

Perquè t'escolto;
y temo, qu'al parlarte,
al ressò de ma veu te desvaneixis,
oh espectre!

NADALA

No só espectre... Só Nadala.

(Deixa caure el manto y apareix vestida tota de blanch.)

FOLLET (no creyentla)

¡Nadala!

NADALA

No'm coneixes?

FOLLET

No es posible!

¿A què haurías vingut?

NADALA

A demanarte
qu'em descubreixis el secret enigma
qu'en el fons del cor guardas.
Vinch á saber un nom... un nom de dona.

FOLLET (aterrat)

¡Oh, no vulgas robármel!

NADALA (canta)

«Quan de nit la lluna plena
banya els boscos de claror,
á la Cova del Diable
jo t'espero boig d'amor.
Vina, hermosa á preguntármel
y et descobriré el teu nom.»

FOLLET (pantejant)

Nó, no m'el fassis dir! Per Deu, no vulgas
qu'el meu llavi el profani!
llegeixlo en els meus ulls... en el respecte
qu'em prosterna á tas plantas.

(Cau agenollat.)

NADALA (acostántseli)

¿Y si'l dich jo, Follet?

FOLLET (tapantse la cara)

¿Còm pots saberlo?

NADALA (á flor de llavi)

¿Es... Nadala?

FOLLET (mirantla fit a fit ab arrobament)

¡Nadala!

NADALA (ab dolsor infinita, aixecantli el cap)

¿Perquè no gosas dirmo que m'estimas?

FOLLET (ab arranch)

¡Perquè t'estimo massa!

(NADALA's deixa caure asseguda demunt d'una roca.

FOLLET ab veneració y com si pregués.)

FOLLET

El bon Deu va dir al Sol:
poso al món el girassol
perque ab ta llum l'enamoris.

Després digué al girassol:
viurás adorant al Sol
perque adorantlo m'adoris.

El bon Deu va dirte á tu:
en el món jo hi poso algú
per qui't faig graciosa y bella.

Y ay, després va dirme á mí:
viurás adorant sens fi,
viurás d'ella y sols per ella.

¿Culparás al girassol
de que enamorat del Sol
en el raig del Sol s'abrusi?
Si m'abruso jo en ta llum
y m'ubriago ab ton perfum,
¿serás tu qui m'en acusi?

NADALA

¿Ets tu qui parla aixís, ò las escolto en somnis
eixas paraulas mágicas?...
Dígamho baix, Follet; revèlam el misteri
qu'enclouen tas paraulas.

FOLLET

May esperava dirtho;
com may t'he desitjada.
¡Se desitja una dona!
¡no's desitjan els àngels!

S'adoran desde lluny y's beneheixen.
Jo't benehía, donchs, — y t'adorava.

(Pausa. S'arrauleix als peus d'ella y li agafa las mans ab passió.)

Avants tot m'era odiós. Sol en la terra,
tot lo qu'en ella's cria, homes y larvas,
tot me semblava enemich meu. El día
ple d'esplendors, la nit entenebrada,
els estels que relluhen,
las flors que riuen y els aucells que cantan,
tot pareixía ferme escarni y befa,
tot m'amargava l'ànima.

Vaig vèure't, Raig de sol, y al primer día
l'amor va penetrarme ab tas miradas,
va invadirme ab ta veu. La llum més pura
va aclarir las tenebras de mon ànima;
y al estimarte á tu y al benehirte
vaig estimarho tot!... y homes y larvas,
y aucells y flors, y tempestats y estrelles,
tot va tornarse bell, tot adorable.

Desde aquell día em sembla
que hi há un Deu que m'ampara
y es immensament bo; que sas criaturas,
tota la Crèació, transfigurada,
es bella y es per mí; que tot m'estima
perque t'estima y et venera y canta.

(Ab entusiasme delirant.)

¡Ditxa d'amar, tu ets la suprema ditxa!
¡Flama d'amor, tu ets la divina flama!

(Pausa extática. En tant sembla exhalar-se de la nit una armonía maravillosa.)

NADALA

¿Perquè m'estimas tant?

FOLLET

No ho sé, Nadala.
Potsé he nascut tan sols
per adorarte...
Y tu, ¿per què has vingut?
respòn, Nadala!

NADALA

Per què m'ha dit el cor
que m'esperavas...
Per què he sentit qu'els teus ulls
dintre els meus ulls foguejavan;
qu'el cor teu era el meu cor,
que ton ànima es mon ànima;
que may m'ha estimat ningú,
ningú! com m'has estimada;
que ningú m'ha de estimar,
ningú! com tens d'estimarme.

FOLLET (ab transport besantli las mans)

Voldria que la nit sigués eterna,
que may més lluhís l'alba,
que son curs deturessin las estrellas...
¡y jo sempre á tas plantas!
Sempre sentinte y admirante sempre,
vivint de tas miradas,
ton perfum y ta veu!... Y sempre, sempre!
eternament com are.

(S'uneixen els seus llavis en un bes castament apassionat. Mentrestant sona al lluny la campana de l'ermita senyalant la missa de l'alba.)

NADALA (alsantse)

¿No sents? Es la campana de l'ermita
qu'ens fa avinent que ja s'acosta l'alba,
y ay! es forsa partir. La nit ja fina;
el somni més hermós es un buf d'ayre
que's desvaneix en el cel blau.

FOLLET (suplicant y estrenyentli las mans)

¡No'm deixis!
¡oh, no'm deixis, Nadala!
Per primer cop, avuy, he de sentirme
sol en el buyt... y tindrè por.

NADALA

Desd'are
viurás ab mon recort. Sigas ont sigas,
ab tu será mon ànima.
Y are, al moment de separarnos, júram
una sola vegada,
qu'el gran secret d'aquesta nit divina
may el dirá el teu llavi.

FOLLET

T'ho juro per Deu!
t'ho juro, Nadala!
t'ho juro per tu,
la cosa més santa,
més santa y hermosa y excelsa y sublim
que Deu ha creáda!

NADALA

¿No'ns ha sentit ningú?

FOLLET

No més l'abisme...
y l'abisme may parla.
El secret que s'hi enterra
per sempre es enterrat; may més s'en alsa.

NADALA

Sigas abisme, donchs, fins á la tomba.

FOLLET

¿Quán tornarás, Nadala?

NADALA (sublimantse)

Tornar!... Per què tornar? Sabs que t'estimo,
sé que m'estimas y el secret em guardas.
Desde avuy lluny de tu, será ab tu sempre:
d'avuy fins á maymés som l'un del altre.
(Tots dos a un temps, abraçantse ab deliri.)

FOLLET

Ditxa d'amar, tu ets la suprema ditxa!

NADALA

Flama d'amor, tu ets la divina flama!

FÍ DEL SEGÓN ACTE

«BALL DE TARDE». QUADRO DE R. CASAS

PERTENEIX AL *CÍRCULO DEL LICEO*, DE BARCELONA

Ayuntamiento de Madrid

Un nu de dona pintat per Velázquez

EL gravat que repartim com a facsimil a fi i efecte de que'l puguin deixar de banda les persones que confonen els seus sentiments ab els dels altres, reproduheix l'únic nu de dona que's coneix, degut al famós pintor realista Velázquez. Sense aquesta raresa que ja donaríe preu a una obra d'art mediocre, el quadro del pintor de càmera del rei decadent Don Felip IV, se conta i deu contarse entre les més valioses teles del autor de *les Menines*, per molts conceptes.

El pintor que amb el seu pinzell deixà escrita per els bons entenedors tota la psicologia de la degeneració d'aquells últims Austrias de Espanya, millor que pot despendres d'altres documents coetanis, no ha deixat gaires hermosures femenils entre les seves obres de veritat i de vida pintada. Ni les infantetes enfarfegades i clorótiques, ni la *Dama* de la col·lecció Richard Wallace, ni les de *La Família* de Viena, ni les reines sentades sobre aquells cavalls ventruts i de crins abundoses, ni cap de les seves altres obres aon figura la dona, son la reproducció de cares i cossos elegants com els del Veronés o Van Dyck,—segons els gustos—ni son mostra d'una exuberancia de naturalesa com fa Tiziano, aixó sense tenir lo dissort de comparar l'obra del pintor més humá am la dels genis que divinisaren la Naturalesa, com feien el gran Leonardo o l'atraient Botticelli.

La Venus del mirall, el salva en part de aquesta fatalitat, que fa creure que les dones espanyoles d'aquell temps, eren invariablement lletjes. Fins la mateixa obra de que parlém, pot ser deguda a la complascencia d'alguna bellesa estrangera despullada d'aquelles faldilles monstruoses i de les cotilles torturants que estrenyien el cos de les dames espanyoles dintre d'una vestimenta insensatament enfarfegada, justament en una época en la que'ls *hidalgos* espanyols tenien fama merescuda de sóbria i séria elegancia. Sense cap prova ni indicatiu, se té el dret d'admetre la possibilitat de que una gran senyora francesa, Madame de Montbazón, que portá am la seva hermosura

gran enrenou a la cort de Felip IV, fos l'exccepcional modelo de *la Venus*.

L'hipocresia de aquella cort que amagava els majors vicis dintre les més exagerades exterioritats d'un devotisme constant, fan ben difícil el suposar que una bellesa com la que figura en aquest quadro, i que deu ser fidel imatge de la veritat, pertenesqués a cap de les familiars de la cort; certs detalls, entre'ls que podem citar l'elegantíssima proporció de la cama, d'una llargada i esllanguiment que mai han figurat més que exccepcionalment entre les bel·leses femenils de les rasses centrals i meridionals espanyoles, aixís com la finesa del tornell de *la Venus*, que per desgracia estètica es més aviat groixut i poc flexible entre aquelles dones. Algún misteri amaga l'ondulant bellesa del quadro de Velázquez, quant la cara que figura en el mirall que sosté l'amor alat, agenollat devant de la dona, no corresponent en res a les adorables bel·leses del dors; com no pot suposarse que Velázquez *no sapigués* pintar cares hermoses, i encara menos que aleshores caigués en incorreccions de dibuix, es un xic lògic suposar que les faccions de la incògnita bellesa, eren molt diferents de les vulgaríssimes, grolleres i *ameninades* que's veuen en el mirall, pintades a l'estil del famós quadro mestre del *Prado*.—Per acabar aquestes suposicions que no tenen cap més fonament que el d'una xafarderia ultrasecular, se sab que Velázquez feu un retrato de la hermosa duquesa francesa, retrato que per haber desaparegut i per lo lacóniques de les descripcions del temps, s'ignore si era un nu o el de la dama empolainada, o una repetició de la primera manera, degut a una galan pensada dels dos protagonistes de l'obra: Velázquez i Madame de Montbazón. A Goya l'hi succehí quelcom de semblant, i afortunadament per ell i per les batxillerías de la posteritat, se sab del cert i ningú hi té res que dir.

Deixant el discutible terreny de les conjectures i anant a la veritat coneguda, no's tenen notícies de *la Venus del mirall* fins al sígle XVIII,

época durant la qual figuraba en la col·lecció de la casa d'Alba, i desde feia temps; suposant molts erudits i comentaristes, que la *Venus del mirall*, es la mateixa *Psiquis* i *Cupido* pintada pera'l saló dels miralls del palau de Felip IV, quadro del que no's tenen notícies concretes. Durant el passatjer valiment de Godoy, l'adquirí dels ducs d'Alba, i els hereus del príncep de la Pau la vengueren a la col·lecció Morritt, aon poden admirarla els pocs espanyols que van a Inglaterra a veure quadros. I d'allí ja no'n sortirà, perquè es un *axioma* que 'ls tresors artístics que van a Inglaterra ja no'n surten, aixís com casi es veritat que'ls que hi han a Espanya no hi quedaran!

Contemplant tant portentosa tela, se veu ademés de la seguretat i veritat del dibuix, el coneixement del color, fent destacar la ferma esplendent de les carns rosades, sobre una draperia gris que pren refrecs verdosos i que cau sobre el blanc del llansol de sota; l'amor, es pròxim parent d'aquells deus mitològics que pintava Velázquez, que encara eren més pagans que els adorats pels grecs i romans, perquè mai eren sobrenaturals, ni per casualitat. Se veu que després de pintar la hermosa desconeguda am la consciència més gran, i segons el seu sentir, hi anyadí el mirall i l'amor,

pera fer composició literaria, potser imposada per el que l'hi encarregà l'obra, potser per distraure al espectador de l'idea de que contempla un retrato. L'aspecte general de la figura, té una impresió d'època que fa l'obra jove i moderna en tot temps; finalment, dona accent a les incomparables fineses del color, la gama de carmesins de la tela de fondo, gama recorreguda amb una facilitat d'execució d'aquelles que permeten casar el saber am la natural habilitat.

Un detall i no més, sobre l'història de l'únic nu de dona pintat per Velázquez: l'afortunat posseïdor actual, l'envià a una exposició que la vila de Manchester organís per donar una idea dels tresors artístics que posseïx Inglaterra i'ls organitzadors debien ser homes de tan baixes idees que sense veure la castitat de tota obra d'art perfecta, penjaren la *Venus del mirall* tant alta, que aquella gent de una vista arràn de terra, ja no la veïe. — Pensant amb els punts de contacte que té Barcelona am Manchester, com a empori industrial, port activíssim i mirades dels seus habitants, repartim la reproducció de l'obra de Velázquez com a fac-símil, perquè els que miren arràn de terra el puguin penjar alt, si aquet es el seu mal gust.

PINZELL

Festivals Artístics de Sant Cugat

DURANT tres festes, el palau de *Belles Arts* ha sigut digne del seu nom. En ell, amb inmensa bona voluntat, Mossen Soler ha organitzat tres festivals quins beneficis materials debien emprar-se en les obres de consolidació del Monastir de San Cugat del Vallés que per obra del temps i de l'incuria clàssica entre nosaltres s'ha anat cansant de ser una admirable joia d'art abandonada. L'èxit ha sigut satisfactori... moralment, perquè èxit es complir al peu de la lletra el nodridíssim programa preparat amb una activitat i energia poc comuns. Les èpoques escullides per les representacions plàstiques, formarien *sense cap*

més atractiu, un espectacle que segurament tindria més públic del que ha acudit a les primeres representacions. Els treballs literaris altament interessants i molts d'ells dignes de ser publicats, no son per la gran quantitat de oients lleugers que's necessiten per omplir aquella sala tant gran, mentres que'l moviment escènic distreu i manté l'atenció dels espectadors, siguin de *platea*, siguin de *tribuna presidencial*. Am dos preus no gaire alts i la successió dels quadros escènics, un xic més comentats amb un esbós d'acció, s'ompliria segurament la gran sala de Belles Arts i'l públic popular podria assaborir aquelles reconstitu-

DIBUIX ORIGINAL DEL CAR-
TELLISTE INGLÈS HASSALL

Ayuntamiento de Madrid

«PARIS-MADRID», 1re. AFFICHE
IMAGINAIRE PAR R. CASAS

Ayuntamiento de Madrid

cions que en alguns moments son perfectes. Per aquest motiu els quadros que tingueren millor èxit, foren l'arribada dels romans sota l'arquet de Barà, el dels Martres, la cort de Amor, l'assassinat del abat Biure i el dels claus-tres de San Cugat al reunir-si una Cort Cata-lana.

Artísticament ocupa l'últim quadro, el primer lloc, perquè son autor, l'Olaguer Ju-nyent, bon pintor fora de l'escenografia, co-neix els recursos d'aquesta i'ls aprofità combi-nant una decoració d'una lluminositat esce-pcional.

Acompanyaren molt bé l'obra dels escenó-grafs, els figurants i actors del *Teatre Intim*, sobressortint en les agrupacions de l'arribada de Sura al arc de Barà, en la cort d'Amor, en l'emocionant pánic que segueix a l'invisible

assassinat del abat de San Cugat i en el de les Corts del mateix monastir, tots ells ben mo-guts, agrupats i accionats. Tots ells amb una sobria i curta acció, haurien interessat encara més.

L'Orfeó Catalá, cantá com de costum, es-a-dir: bé, totes les obres del programa, sent sen-sacional el cant religiós de la Missa del Gall, durant la qual s'assassiná al esmentat abat.

Segons sembla l'obra combinada per aquest festivals podrà tornar-se a contemplar i es digna de veurers corresposta per molt més pú-blich del que assistí a les primeres representa-cions, en quin cas si no es tant lluit, tindrà mes bona voluntat. L'aspecte de la sala desde dalt, era tant brillant, que semblava una ex-posició de nines vives, am moviment i fins am incansable veu.

EL DEL GALLINER

Bibliografía

PAISAJES, por *Miguel de Unamuno*. — La colección Calón ha publicado en el volumen quinto unos trabajos sueltos del señor Unamuno, en los que describe y pinta los diversos sentimientos, emociones y fantasías que le ha inspirado la naturaleza. El entusiasmo hacia á ésta es grande en el Sr. Unamuno; la puesta del sol, la asombrosa variedad de formas y colores del cielo y de las nubes y el acumularse éstas formando figuras gigantescas y la fresca y negra noche, arrebatan el alma del Sr. Unamuno y apartándose de la ordinaria y cotidiana senda de la vida, le llevan á imaginar estupendas fantasías y concepciones. No negaré que, quizás, todos los mortales habremos fantaseado y soñado mil veces, descubriendo descomunales fantasmas y otros seres, en los cambios y variaciones de las nubes ó bien al contemplar las sombras de la noche, más dudo que nadie aventaje ni iguale al señor Unamuno en sus visiones, ni en ellas se «esponje y penetre, como dicho señor, hasta llegar al puro sentimiento, en un mar que nos empape como esponjas que tiritan en los abis-

mos del oceano». Para el autor de «Paisajes» estas visiones y fantasías alcanzan cabal existencia, por manera que, según él dice, son «lo real y fuerte y en cambio la tierra se convierte en menguado pozo del impalpable polvo desprendido de la luz de la celeste magnificencia».

Yo que soy harto terreno, poco entiendo de las fantásticas concepciones del Sr. Unamuno, para que pueda afirmar si el toque de ellas y lo que le mueve y ayuda á imaginarlas, son los asombrosos cambios que nos afirma sufre tan famoso escritor. Algo desusados deben de ser y por fuera de lo natural, para alcanzar como hace el señor Unamuno, como quien dice en un periquete, «los remotos espíritus de los abuelos de mis abuelos, escribe, cuando el sueño y la vigilia se compenetraban sin fronterizas marcas, cuando bajo el silencioso salmo de las esferas estelares tomaban igual cuerpo para el humano espíritu las vaporosas campiñas de las nubes y las petrificadas nubes de los campos, cuando poblaban cielos y tierra encantadores monstruos de cambiantes cataduras y cuando el teatro, en

fin, de maravillas tales, empuñando en apretado abrazo la naturaleza virgen á la virgen fantasía, la hizo madre de la pobre razón.»

A pesar de que el Sr. Unamuno se muestra entusiasmado de lo hermoso, «de la forma purísima, sin intento, ni sentido alguno ni burdo contenido formulable, ni núcleo alguno de concepto», sus obras quedan apartadísimas de lo que él tanto admira. Indudablemente no está la belleza en lo monstruoso y disforme, ni aparece hermosa la naturaleza á través de metáforas *huguescas*, que convierten á las montañas, á la puesta del sol, en altar de hostia de oro candente. Sentirá, sin duda, el Sr. Unamuno la forma pura sin burdo contenido ni núcleo alguno de concepto, mas sus escritos son la quinta esencia de lo conceptuosos y estoy por afirmar que no hay en ellos coma sin sentido filosófico, ni párrafo sin que nos dé hondísima explicación del mundo. El señor Unamuno es partidario de lo humano, de lo universal, y cuanto sea singular, creo yo lo tiene por contrario al arte. Hoy mismo el señor Unamuno es uno de los más famosos partidarios de nuestra europeización, y es grande su empeño para que nos despojemos de lo indígena, de lo *castizo*, y nos olvidemos de nuestros viejos cricones, hazañas y cuentos de guerras de moros y cristianos que para nada valen.

Yo celebro y aplaudo este empeño y estoy propicio á europeizarme. No crean que porque no gusto de los escritos del Sr. Unamuno piense quedarme en espantoso atraso é ignorancia. Ya adelantaré y quede para entonces el que pueda imaginar, con la facilidad del Sr. Unamuno, á «las nubes arremolinadas en el arrebol, cuando retrataban á los candentes torbellinos cósmicos», ó bien «los paisajes formados por la candente colada de batir los mundos hoy engurruñidos y fríos», que ahora me desvanece el espíritu solo leyéndolo.

El Sr. Unamuno en su trabajo «La Flecha» alaba grandemente á nuestro gran poeta el maestro León. Es un trabajo muy simpático en el que se describe el estado actual del apacible y hermoso retiro, que cantó nuestro gran agustino, en el que además se copia y comenta lo que acerca de la vida pastoril escribió en

los «Nombres de Cristo». A la verdad, los trabajos del Sr. Unamuno no son horacianos, mas á pesar de ello no es poco el entusiasmo hacia el maestro León, cosa, á decir la verdad, digna del mayor elogio y aplauso.

P. MOLES.

BIBLIOTECA POPULAR DE L'AVENÇ.
— *L'Avenç*, es una entitat complexa, que desde la seva fundació mai ha deixat de contribuir al major espandiment de les lletres catalanes. La vitalitat de l'*Avenç* genèric, s'ha manifestat durant molts anys, publicant una revista del mateix nom, formant un *nucleus* de catalans de bona cultura, que si en lloc d'haver-se decantat cap a la literatura, haguessin continuat l'obra política de l'*Avenç*-revista, formaríen avui la vivificadora esquerra del catalanisme.

Sospesa la publicació de la notable revista per falta d'aspiracions de cultura per part del públic, continuá l'*Avenç* (llibreria) la seva obra publicant aquelles edicions d'obres catalanes que l'hi han continuat la notorietat del públic internacional que s'interessa més o menys per les nostres coses. Més tard, publicá bastant temps la revista *Catalonia*, qu'encertá els moments més difícils dels últims anys, tornant a dedicarse l'activitat de l'*Avenç* (genèric) a la publicació de gran nombre d'obres catalanes, del primer any de *Pèl & Ploma* i de la *Revista de Bibliografia catalana*.

Finalment, omplint una necessitat grandíssima i obeint a la seva finalitat progressiva, ha comensat am gran éxit i exacte compliment de lo promés, la publicació d'uns llibres de vulgarisació de cultura, aon per 50 céntims podran llegir-se obres capdals dels millors escriptors estrangers i una interessant i escullida colecció dels nostres prosistes i poetes.

Se han publicat obres den Santiago Rusiñol, Lleó Tolstoi, Massó-Torrents, Sacher Masoch, Mistral i Joseph Aladern, estant pròximes a sortir moltes altres de Molière, Dante, Maeterlinck, Verdaguer, Goethe, Emerson, la Rochefoucauld i diferents autors clàssics i moderns que es precis coneixer per establir el pensament sobre fonaments sòlids.

HA comensat a publicar-se a Madrit, una revista verdaderament moderna, *Helios*, en quines planes s'apleguen els escriptors d'esperit jove que defensen en castellà, els ideals artístics propis dels nostres temps.

L'aparició de *Helios* ha sigut ben rebuda per tots aquells que s'interessen per el dret a

modernitzar-se que té la llengua castellana. Ja era hora de veure si era possible parlar de lo qu'interessa a l'humanitat d'ara en un castellà que no fos classicisme deixatat.

Desitjém que la nostra amiga de Madrit, se surti am la seva.

NICOLAU SERRAFINA

Noves & velles

EL FACSIMIL DEL NÚMERO PASSAT reproduhie el retrato del pintor Henri Lerolle, fet per ell mateix.

LA CAPSALERA de la plana 138 que decora el treball den Birger Mörner, ha sigut dibuixada per la jove artista sueca senyoreta Tyra Kleen, que resideix a Roma.

ELS CEGOS, *quadro de Breughel el vell*. — Segons diu en Gustave Geffroy (1). «Els cegos en el primer terme d'un magnífic paisatge rústic, van l'un darrera l'altre, agafats de les mans i enganxats als vestits, tocant-se amb els bastons, caient al riu d'un igual moviment inclinat i esmaperdut. Les cares altes, les òrbites plenes de carn o envidriades per la catarata, no signifiquen l'angoixa, sino mes aviat la seguretat i la satisfacció. Se'n van beatament cap aont els atreu llur destí. Son una imatge irrecusable de la fatalitat.»

INAUGURACIÓ IMPORTANT. — Els senyors M. C. Butsems & Fradera, han inaugurat una grandiosa fàbrica de ciment, en la deserta frau de Vallcarca, a uns cinc kilòmetres abans d'arribar a Sitjes. A nosaltres i a la gent que s'interessa per l'art de la nostra terra, ens interessa per dos aspectes ben diferents: es el primer, la creació d'una nova industria am vida propia, que produhirá els millors ciments, fins el similar al *Portland*, facilitant la cons-

trucció dels nostres edificis, dels que si n'exceptuém els oficials, se'n contenen molts verdaderament artístics, entre'ls que's construeixen actualment.

El segón motiu de felicitar-nos per la creació de la nova fàbrica, es per la repoblació del desert entre Sitjes i Castelldefels, que gracies als esforços dels senyors Butsems & Fradera, contarà amb una estacioneta que poden aprofitar els aficionats a excursions pera visitar el *Fons del Tró*, i'l de la *Malesa*, el *Castellot* i la *Trinitat* i altres hermosos recons de les renes interiors de Garraf, avui casi desconegudes.

Poques son les industries noves que poden fers-hi veure de crear quelcom qu'interessi a ningú més que als amos o accionistes, i sent una escepció la fàbrica dels senyors Butsems & Fradera, per xó els felicitem coralment desitjant-los tota classe de prosperitat.

AFFICHES IMAGINAIRES. — Puisque la première vient de paraître il n'est pas inutile d'en expliquer leur but en quelques mots. — C'est tout simplement, tâcher d'affranchir l'artiste des libellés par trop longs et des cascades de médailles, avec quoi les industriels gâtent les plus jolis dessins, sans attirer le moins du monde, l'attention d'un public blasé de réclame à outrance.

Toutes les épreuves des *affiches imaginaires* sont réhaussées de couleurs au pastel, ce qui leur assure une réelle valeur d'art. Elles ne seront en vente, que pendant une durée de trois mois, aux bureaux de la revue.

Voir aux annonces.

(1) Le Louvre, Librairie Nilsson, Paris.